

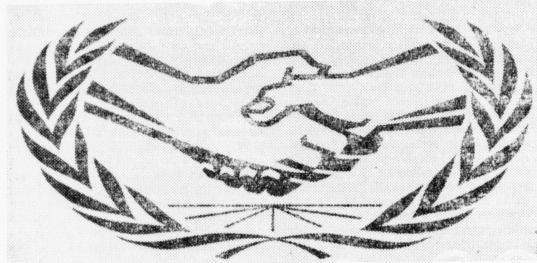
MÁLGAÐN FYRI SOSIALISTISKT UNGMANNAFELAG

Blaðstjóri: Ólafur Christiansen

Slagorð demokratisku sosialismunnar:

Frælsi-javnaður-bróðralag

POLITISK SLAGORÐ KUNNU VIÐHVAÐT SIGGJA TIL-
LOKKANDI ÚT VIÐ FYRSTA EYGNAST. OG SOLEIÐIS
HELDUR KANSKA ONKUR EISINI UM HESI SLAGORÐ
DEMOKRATISKA SOSIALISMUNNAR
VIT GREIÐA HER FRÁ HVAT HALDGÓÐA GRUNÐARLAG
SLAGORÐ STÖRSTU HUGSJÓN HEIMSINS BYGGJA Á.

Vit eru ívaleynt samd um, at vit ganga inn fyrri demokratismunum; men tað er munur í uppfatanini av innihaldinum í orðinum demokrati.

Tær borgarligu kreftirnar her á landi uppfata demokratið bert sum ein politiskan stjórnhátt, meðan hin sosialistiska uppfatanin gongur longur, og heldur, at demokratið er nakað annað og meiri.

Endamálið kann ikki bert vera politiskt demokrati, men eisini peningaligt demokrati ella javnrættindi.

Fólka-, sambands-, sjálvstýris og eisini partvis tjóðveldisflokkurnir halda, at hitt almenna skal hava avmarkaða ávirkan á samfelagsviðurskiptini, meðan hin einstaki skal hava óavmarkað vald. Tær privatu kreftirnar skulu sleppa at leika í, júst sum tær sjálvar vilja; tær skulu hava alt at siga í framleiðsluni, í vinnulivinum, hvør skal fáa arbeiði, hvat skal gerast og so framvegis.

Yvir fyrri hesum stendur einstaki sosialistiski flokkur í Føroyum, javnaðarflokkurin. Hann sigur, at tað sokallaða »privata initiativið« oftast verður til »de tilfældige krefters spill«.

Munurin millum ta kapitalistisku og ta sosialistisku uppfatanina á tí økonomiska oknum er, at teir borgarligu flokkarnir, uttan himpr, avvísja eina og hvørja innblanding frá almennari síðu í virkin. Oftast eru tað framstandandi menn innan borgarligu flokkarnar, sum eiga virkin. Javnaðarflokkurin kreivur har afturimót, at tað almenna skal hava eitt orð at siga, og m. a. hava loyvi til at kaga niður í teirra ofta ógvu-

liga dulda rokniskap, so at størkapitalistarnir koma at gjalda fullan skatt eins og hin fastlonti arbeiðsmaðurin.

Afturat tí, at javnaðarflokkurin kreivur planøkonomiska samskipan av landshúsarhaldinum, vil hann eisini á ymsum okjum tjóðnyta og landsandelskipa. Vit siga í stevnu okkara, at í summum forum er tað neyðugt, at landið átekur sær hitt búskaparliga virkseini, í øðrum forum er kommunal og felagskommunal tiltøk betur hóskaði, í summum forum skal framleiðsla og handil rekast á samvinnugrundarlagi, og á øðrum okjum er privat drift betur hóskaði.

Á tí tjóðnyta oknum verður sama demokrati innført, sum í politiska livinum. Øll tiltøk skulu tæna landsins og fólksins áhugamálum og vera í samsvar við vilja fólksins. Sjálvandi er onki av hesum, tá ið ognin er einstaklinga. Ognin er teirra, og teir gera við hana, hvat teir og sum tað loysir seg best fyrri teir. Hesir menn royna at útkonurrera hvønn annan, og tá ið so annar parturin hevur vunnid og koft hin, hevur hann buktina og báðar endarnar, og fremur tey tiltøk, ið loysa seg best fyrri hann, og sum oftast ikki eru í samsvar við vilja fólksins. Tjóðnytanin fremur eisini rættvisari býti av úrtøkuni.

Í summum forum er tjóðnytan livgevandi, tí meðan mongdin av framburðshugaðum og uppskotsrikum monnum er avmarkað, tá ognin er einstaklinga, er mongdin av framburðshugaðum og uppskotsrikum monnum óavmarkað, tá ognin er felagsogn — tjóðnytt.

At borgarligar røddir vilja vera við, at tjóðnytan og andelskipan óyðlegga arbeiðsmegi er als ikki nokur grund — nakað argument — at fara fram móti sosialismuni. Tá ið rætt verður atborið, verður tað tjóðnytt minst líka væl ella betri hagreiðt og gevur minst líka góða ella betri úrtøku, enn tá privatmaður hevur tað. Tá ið demokrati er í vinnulivinum ella í tí tjóðnyta, tá ið úrtøkan harvið tænar landsins og fólksins áhugamálum og ikki einstaklings, tá ið tjóðnytan fremur rætt visari býti av úrtøkuni, og ger tað lættari hjá tí arbeiðandi fólkinum at fáa áhugamáli síni fram á teimum okjum, har fakfelagini ikki sláa til, hevur sosialisman stórra fyrimunir og tryggleika enn tann harðrænda kapitalisman. Annað er, at borgarligir, tá teir sita við ræði, við gleði forsoma tað tjóðnyta og andelskipaða. Teir tuga sjálvandi um tað tá; tað ber jú ikki til óbeinleiðis at briglas sær sjálvum nakað. Men teir forsoma nevndu oki, fyrri tigandi at ávirka veljarafjöldina.

Tað sosialistiska frælsið er nakað annað og meira enn tað borgarliga frælsið. T. e. frælsi frá útnyttan og spekulatiónum. Fullt frælsi til at kunna skjóta upp broytingar, tjóðnyta vinnulivinum viðvíkjandi, m. a. til fara fremri botan av korum arbeiðaranna á teimum okjum, har fakfelagini ikki sláa til.

Við javnaðin verður meint við

Fundur millum SU, Unga Tjóðveldið, Fram og Oyggaframa

Mikukvöldið tann 24. august kl. 8 hovu teir leiðandi innan teir fyra føroysku politisku ungmannafelagini fund saman í Losjuni. Fundurin var ikki beinleiðis limafundur, men áhugað vóru vælkomn. Tað vóru eini 30 ungfol á fundi.

Á fundinum varð tosað um ymisk áhugamál, sum hesi — flest nýstovnaðu felag — kundu hava felags; og eisini fekt nærri kennskapur til politisku stöðuna hjá hvørjum einstakum felag.

Áðrenn fundurin endaði, samdust felagini um at stovna eitt meginfelag fyrri tey politisku ungmannafelagini, og varð nevnd sett við einum limi úr hvørjum felagi við hesum í hyggju.

javnar av ognarrættium og javnari og rættvisari býti av úrtøkuni. Allir landsins íbúgar eru javnt stillaðir til at skjóta upp ella kreiva umskipan ella broyting tjóðnyta vinnulivinum viðvíkjandi.

Bróðralagið er, at vit hjálpa hvørjum øðrum, t. d. at sjúk og avlamin fáa hjálp frá tí almenna. Her hevur javnaðarmanna politikkurin verið so sterkur, at teir borgarligu hava noyðst at fylgt í sporum javnaðarmanna. Einstakar borgarligar røddir vilja tó vera við, at hetta bróðralagið verður misbrúkt. Onkur t. d. »harmast« um at siggja fyrrverandi starvsbróðir sín, sum kom til skaða, nú hava fingið eitt arbeiði, sum hann kann arbeiða — gott og vellont arbeiði. Men onki er at ivast í, at starvsbróðir hansara fram um alt hevði ynskt at fingið heilsuna aftur, og soleiðis er við øllum liðandi, ið fáa hjálp frá tí almenna. Sum oftast kunnu tí slíkar skuldsætingar sigast at vera harðhjartaðar illgitingar.

Kortini er ikki vist, at vit eru komnir á mál á hesum oknum. Allastaðni, har ið spurningur av hesum slagnum taka seg upp, hava sosialistar verið, og fara eisini at vera forspákarar.

Enski rithovundin John Osborne sigur í bók síni »Declaration«.

»Sosialisma er roynd. Ikki ein trúarsetningur (dogme), men ein játtan av sannleika og friheit, og um, hvussu menniskjan skal liva saman. Tað er ikki nóg mikkið at hugsa um, hvussu húsini skulu verða, ið vit byggja til menniskjuni, hvat slag av skul-

um bornini skulu ganga í, ella hvussu høg fólkapensjónin skal vera. Tað eru aðrir spurningar, sum koma upp á tal, og sum eru líka týðningamiklir: Hvussu hava tey menniskjuni tað, sum búgva í húsnum? Hvussu eru viðurskipti teirra til hvønn annan, til teirra børn, til teirra grannar? Hvat hevur týðning fyrri tey, hvat hevur teimum vón til lívið, hvat ger tey bangin? Hvussu verður tosað innanhýsis, og hvønn týðning hevur arbeiði teirra fyrri tey? Hvat ger teimum illt, og hvat venta tey sær av tilveruni? Hvat gevur teimum fólisi av felagsskapi, og fær tey til at opna seg fyrri hvørjum øðrum? Roynd merkir spurningar. Tað er uppgáva sosialismunnar at spyrja.«

Hvat ið fremjar av sosialismuni í Føroyum viðvíkur, so hava vit ikki sama slag av spjaðarum í arbeiðararørsluni her á landi, sum teir hava í hinum norðanlondunum. Har eru tað flokkar, ið siga seg vera »meira vinstrasinnadare« enn javnaðarflokkarnir. Men her í Føroyum hava vit ein spjaðara í arbeiðararørsluni, ið er manga ferðir verri enn hann í hinum norðanlondunum — nevniliga ta nasjonalu spjaðingina, og henda spjaðing er ikki rættuliga sum hin; hon kann lættliga minkast. Uppgávan hjá einum sosialistiskum flokki má tí vera, at fáa hesa spjaðingina minkaða og harvið sletta vegin fyrri sosialismu í Føroyum. Hetta má gerast við, at yvirtikin verða tey mest effektivu mál tjóðskaparspurninginum stílandi viðvíkjandi.

Sosialmáluni

At val nærkast, sæst tyðuliga av bløðunum í hesi tíð. Bløðini, ið stýða núverandi samgonguflokkar, eru á tremur við lovpriðandi orðum um tað nógð av arbeiði, landsstýrið hevur fram hesi seinastu 4 árin, meðan andstøðan visir á, hvussu landsstýrið við síni sera óheppu hond hevur valdað í Tinganesi.

Millum tey mál, samgonguflokkarnir siga seg at hava fram, er fólkapensjónin. Tað fyrsta, ein sá í bløðum teirra, var, at fólkapensjónin var so og so nógv hækkað, meðan teir ráddu (hóast kortini ikki at hava forandrað ein stav í lóginu), harnæst ta ajurföring, ið framd bleiv seinastu tingsetu.

Tá fólkatryggingarlógin varð viðtikin á danatingi, bleiv hon háttad soleiðis, at nevnda lóg kundi setast í gildi fyrri Føroyar, um okkara lóting ynskti hetta.

Í 1958 legði P. M. Dam javnaðarflokksins vegna á tingborð uppskot um at seta fólkapensjónina í gildi her. Hetta var grundað á, at munurin millum hvat gomul og treingjandi fingi hermótvegis niðri var so stórur, hóast hetta var felagsmál.

Móttokan hetta uppskoti fekk var sera vánaligt. Tí ta hetta uppskot kemur til atkvøðugreiðslu í apríl 1958, eru tað bert javnaðarflokkurin, tjóðveldisflokkurin og ein sambandsmaður, ið greiddu atkvøðu fyrri tí. Sostatt feldi fólkaplokkurin, sambandsmenninir og sjálvstýrisflokkurin uppskotið.

Aftur í aug. 1958 verður fólkapensjónslógin sett fram av javnaðarflokkinum við kravi um at tað nú verður samtykt uttan drál.

Úrslit: 1. viðgerð 29. aug., og málið beint til sosialu nevndina.

So langt var hetta rættvisa krav javnaðarmanna komið í 1958. Men hetta sama ár skuldi val fara fram til lótingið. Javnaðarflokkurin valdi so at fara út til veljarnar fyrri at fáa teirra svar, við tað at flokkurin vildi sum tað fyrsta mál, um hann kom í landsstýrið, seta lógina um fólkapensjón í gildi fyrri Føroyar.

Valorustan var hörð. Teir flokkar, sum frammanundan hovuð felt fólkapensjónina, funnu sær eingi onnur vápn at nýta uttan tað, at ein vissur maður nú hugsaði um at fáa sær eina pensjón afturat. So veikir, og so stóran áhuga hovuð hesir flokkar fyrri sosialmálum, at teir vildu gera hetta til so, um tað bert var at fáa einum manni pensjón. Í staðin fyrri at fylgjast um hetta, tí uttan iva er hetta tað størsta mál í nýggjari tíð innan tað sosiala okið.

Tá svar veljaranna kom tann 8. nov. 1958, fingi móttøðumenninir so vátan vøtt framan á, við tað at javnaðarflokkurin vann 3 menn afturat, hervið misti fólka- sambands- sjálvstýrislandsstýrið meiriluta sín.

Næsta landsstýrið verður so skipað við javnaðar-, sambands og sjálvstýrisflokkunum. Í mars